

KPI-brief

เกาะสนามงานสัมมนา

No. 9-65

Public Lecture
รัฐธรรมนุญ
เปรียบเทียบ
The Series

รัฐธรรมนุญเนเธอร์แลนด์
พัฒนาการและการปฏิรูปการเมืองผ่านกรอบเชิงสถาบัน

สัมมนาเวทีสาธารณะ
“รัฐธรรมนุญเปรียบเทียบ”
ตอนที่ 5
รัฐธรรมนุญเนเธอร์แลนด์
: พัฒนาการและการปฏิรูปการเมือง
ผ่านกรอบเชิงสถาบัน

วันเวลา : วันพุธที่ 2 กุมภาพันธ์ 2565 เวลา 13.30 – 15.30 น.
สถานที่ : ผ่าน Facebook live เพจ สถาบันพระปกเกล้า
จัดโดย : สำนักวัฒนธรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า
วิทยากร : อาจารย์ปุระวิชญ์ วัฒนสุข
นักวิชาการวิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบันพระปกเกล้า
ผู้สรุป : นายจิราวุฒิ จิตจักร
เจ้าหน้าที่โครงการ สำนักวัฒนธรรมเพื่อประชาธิปไตย
ผู้ออกแบบ : นายรัชชต์ลส์ รัตนวิเชียร

ภายหลังสงครามที่วอเทอร์ลูได้มีการจัดการประชุมที่เวียนนาเพื่อจัดระเบียบยุโรปใหม่ โดยยึดหลักความชอบธรรมตามกฎหมาย หลักการศักดิ์กัน หลักการชดเชยความเสียหาย นอกจากนี้ยังมีการยกเนเธอร์แลนด์ให้เป็นราชอาณาจักรเนเธอร์แลนด์ โดยมี House of Orange-

Nassau ปกครองประเทศในฐานะกษัตริย์ รวมถึงการรวมเนเธอร์แลนด์และเบลเยียมเป็นประเทศเดียวกัน อย่างไรก็ตาม วิลเลียม เฟรเดอริก มีเงื่อนไขในการเข้ารับเป็นกษัตริย์ นั่นคือ จะต้องมืรัฐธรรมนุญ ทำให้เป็นที่มาของ *รัฐธรรมนุญฉบับแรกของเนเธอร์แลนด์* ใน ค.ศ. 1815 นั่นเอง

รัฐธรรมนูญ เนเธอร์แลนด์

รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1815

รัฐธรรมนูญฉบับนี้จัดทำโดยคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งประกอบด้วยฝ่ายเหนือ (เนเธอร์แลนด์) และฝ่ายใต้ (เบลเยียม) โดยสาระสำคัญคือใช้ “ระบบสองสภา” โดยมีสภาสูงเรียกว่า “สภาที่หนึ่ง” ได้รับการแต่งตั้งจากษัตริย์ ส่วนสภาล่างเรียกว่า “สภาที่สอง” มาจากการเลือกตั้งของรัฐบาลจังหวัด นอกจากนี้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังมีการบัญญัติให้พระราชบัญญัติงบประมาณต้องถูกนำเสนอเพียง 1 ครั้งในทุก 10 ปี กล่าวได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ให้อำนาจแก่กษัตริย์และคณะรัฐมนตรีค่อนข้างมาก

รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1840

สภาพเศรษฐกิจ ความแตกต่างทางด้านภาษา ทำให้เบลเยียมแยกตัวออกไปจากเนเธอร์แลนด์ใน ค.ศ. 1830 ส่งผลให้เนเธอร์แลนด์ต้องปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญใน ค.ศ. 1840 โดยสาระสำคัญที่เปลี่ยนไป ได้แก่ การนำเสนอพระราชบัญญัติงบประมาณจากทุก 10 ปีเป็นทุก 2 ปี พระราชกฤษฎีกาที่ออกโดยกษัตริย์ต้องมีการสนองพระบรมราชโองการ รวมไปถึงรัฐมนตรีสามารถถูกดำเนินคดีได้หากทำผิดรัฐธรรมนูญ การปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญครั้งนี้ทำให้อำนาจของกษัตริย์เริ่มที่จะเคลื่อนเข้ามาสู่รัฐสภามากขึ้น

รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1848

ช่วง ค.ศ. 1848 เกิดกระแสการปฏิวัติทั่วยุโรป เช่น อิตาลี ฝรั่งเศส เยอรมัน โปแลนด์ โรมาเนีย เป็นต้น และพระเจ้าวิลเลิมที่ 2 กษัตริย์ในขณะนั้นตระหนักได้ว่าการปฏิรูประบบรัฐธรรมนูญเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีการแต่งตั้งกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีโจฮัน ทอร์เบค (Johan Thorbecke) เป็นประธาน โดยทอร์เบคได้วิพากษ์วิจารณ์รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1815 ระบุว่าประกอบกับทอร์เบคมีความเชื่อมั่นในการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไปโดยใช้ระบบรัฐสภา จึงทำให้สาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1848 เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เช่น การให้สมาชิกทั้งสองสภามาจากการเลือกตั้ง การสถาปนาความรับผิดชอบของรัฐมนตรีโดยรัฐสภาสามารถถอดถอนรัฐมนตรีได้ มีการรับรองเสรีภาพในรัฐธรรมนูญ กำหนดให้มีการจัดงบประมาณสนับสนุนการศึกษา เป็นต้น

รัฐธรรมนูญในช่วงศตวรรษที่ 20

ช่วงเวลานี้เกิดกระแสการพัฒนาประชาธิปไตย (Democratization) ทำให้รัฐธรรมนูญเนเธอร์แลนด์กลายเป็นรัฐธรรมนูญแบบประชาธิปไตยมากขึ้น เช่น การขยายสิทธิเลือกตั้งจากผู้ที่มียฐานะเป็นผู้ชายทุกคน ไปสู่การกลายเป็นสิทธิสำหรับทุกคน นอกจากนี้ยังมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป รวมไปถึงการนำระบบเลือกตั้งแบบสัดส่วนมาใช้ เป็นต้น

สาระสำคัญของ รัฐธรรมนูญ เนเธอร์แลนด์ ฉบับปัจจุบัน

สิทธิขั้นพื้นฐาน

สิทธิขั้นพื้นฐานที่น่าสนใจในรัฐธรรมนูญเนเธอร์แลนด์ ได้แก่ สิทธิในการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน สิทธิในการถวายฎีกา สิทธิในการตั้งสมามคม การเดินขบวน สิทธิในการปกป้องสิ่งแวดล้อม สิทธิในการพัฒนาสังคม สิทธิในการพัฒนาวัฒนธรรม และสิทธิความเป็นส่วนตัวของจดหมาย โทรศัพท์ โทรเลข เป็นต้น

รัฐบาลและพระมหากษัตริย์

รัฐธรรมนูญกำหนดให้รัฐบาลประกอบด้วย กษัตริย์ และ คณะรัฐมนตรี โดยกษัตริย์นั้นต้องสืบสายโลหิตจากทายาทโดยชอบของกษัตริย์วิลเลิมที่ 1 เจ้าแห่งออเรนจ์-นัสเซา ส่วนคณะรัฐมนตรีนั้นเมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้น กษัตริย์จะปรึกษากับประธานสภาที่หนึ่ง ประธานสภาที่สอง ผู้นำทางการเมือง ทุกกลุ่ม จากนั้นจะแต่งตั้งบุคคลเข้าจัดตั้งรัฐบาล เรียกว่า Informateur และจะมีการทาบทามผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีในลำดับถัดไป

รัฐสภา

ประกอบด้วย 2 สภา ได้แก่ สภาที่หนึ่ง มาจากการเลือกตั้งของสมาชิกสภาจังหวัด และสมาชิกคณะผู้เลือกตั้ง ส่วนสภาที่สอง มาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน ซึ่งเป็นการเลือกตั้งบัญชีรายชื่อพรรคการเมือง โดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งสามารถลงคะแนนเลือกผู้สมัครในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองตามความชอบในการเลือกตั้งสภาล่าง

องค์กร ในรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจ

สภาแห่งรัฐ (Council of state)

ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาร่างพระราชบัญญัติ รวมถึงให้ความเห็นต่อสนธิสัญญาต่าง ๆ รวมไปถึงให้คำแนะนำการวินิจฉัยข้อพิพาท ความน่าสนใจของสภาแห่งนี้คือ มีกษัตริย์เป็นประธานโดยตำแหน่ง

ศาลตรวจสอบ (Court of Audit)

ทำหน้าที่ตรวจสอบภาษีและการใช้จ่ายของรัฐ ความน่าสนใจ คือ เมื่อตำแหน่งสมาชิกในศาลว่างลง ศาลต้องตรวจสอบและให้ความเห็นเพื่อให้สภาล่างเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่ง

ผู้ตรวจการแผ่นดิน (National Ombudsman)

ทำหน้าที่ในการสอบสวนการกระทำของหน่วยงานภาครัฐ ว่าการกระทำนั้นเป็นไปตามข้อกำหนดความเหมาะสมในการปกครองหรือไม่ โดยให้คำแนะนำและปรับปรุงการทำงาน โดยคำแนะนำนี้ไม่มีผลผูกพันตามกฎหมาย แต่มีอำนาจและต้องปฏิบัติตามเป็นส่วนใหญ่

การแก้ไขเพิ่มเติม รัฐธรรมนูญ

ในการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ต้องเสนอในรูปแบบพระราชบัญญัติ เมื่อสภามีมติรับหลักการแก้ไขรัฐธรรมนูญแล้ว ต้องมีการยุบสภาและจัดการเลือกตั้งใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้เลือกที่จะสนับสนุนให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่ ภายหลังจากการเลือกตั้งสภาที่หนึ่งและสภาที่สองจะประชุมพิจารณาร่วมกันในวาระที่สอง โดยเสียงในการเห็นชอบต้องเป็นอย่างน้อย 2 ใน 3 ของผู้ลงคะแนน หากรัฐธรรมนูญได้รับความเห็นชอบ กษัตริย์จะให้สัตยาบัน จากนั้นก็จะประกาศใช้อย่างเป็นทางการ

ลักษณะเด่น รัฐธรรมนูญ ในเนเธอร์แลนด์

เนเธอร์แลนด์เป็นประเทศที่มีการแบ่งอำนาจในทางสังคมสูง เช่น การแบ่งอำนาจทางศาสนาระหว่างนิกายคาทอลิกและนิกายโปรเตสแตนต์ หรือการแบ่งอำนาจระหว่างกลุ่มสหภาพแรงงานและกลุ่มเสรีนิยม การแบ่งอำนาจทางการเมืองเหล่านี้ทำให้แต่ละกลุ่มมีสถาบันทางสังคมเป็นของตนเอง และมีพรรคการเมืองเป็นของตนเองอีกด้วย และจากการที่เนเธอร์แลนด์มีการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วน มี "สภาที่หนึ่ง" ซึ่งมาจากทุกจังหวัด มีองค์การทางรัฐธรรมนูญที่เอื้อให้ประชาชนมีช่องทางในการร้องเรียนจำนวนมาก สามารถรับประกันได้ว่าประชาชนจะได้รับการตอบสนองจากภาครัฐอย่างแน่นอน

ยิ่งกว่านั้นเนเธอร์แลนด์ยังเป็นประเทศที่มีลักษณะประชาธิปไตยแบบร่วมมือ (Consociational Democracy) อันเป็นระบอบประชาธิปไตยที่มีการแบ่งปันอำนาจ (Power sharing) ระหว่างกลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ทั้งด้านภาษา ศาสนา อุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่ง **รัฐธรรมนูญวางอยู่บนพื้นฐานของหลักการตั้งทุกกลุ่มทางสังคม มีหลักประนีประนอม มีการใช้ฉันทามติ โดยไม่สลายอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล แทนที่จะยึดมั่นหลักการเสียงข้างมากเข้าบังคับเสียงข้างน้อยหรือการผู้ชนะได้ไปทั้งหมด ในระบอบประชาธิปไตยแบบร่วมมือนี้ ระบบเลือกตั้งจะทำให้ไม่มีกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งได้เสียงเกินกึ่งหนึ่ง ผลคือชนชั้นนำในทางการเมืองจะพยายามที่จะประนีประนอมกันและประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้กลุ่มทางสังคมต่าง ๆ ในประเทศเนเธอร์แลนด์ยังคงอยู่ร่วมกันได้จนถึงปัจจุบัน**

KPI-brief

KPI yearbook

☎ 02-141-9558

🌐 www.kpi.ac.th